

ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2:351.74(477)

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.08>

Денис Євгенійович Жеребцов,

доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,

Харківський національний університет внутрішніх справ (докторант);

 <https://orcid.org/0009-0008-4241-1621>,

e-mail: dns77@ukr.net

ГАЛУЗЕВА НАЛЕЖНІСТЬ ВІДНОСИН ІЗ ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ ПРАЦІВНИКАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

У статті розглянуто наукові напрацювання щодо визначення галузевої належності правовідносин, пов'язаних із проходженням служби у правоохоронних органах. Проаналізовано трудово-правовий статус різних категорій працівників Державного бюро розслідувань. Обгрунтовано, що службу осіб рядового і начальницького складу, а також державних службовців Державного бюро розслідувань слід вважати різновидом несамостійної найманої праці спеціального характеру, а відносини із проходження такої служби – трудовими правовідносинами, які належать до сфери дії трудового права.

Ключові слова: працівник, трудові відносини, правоохоронні органи, служба, праця, трудова діяльність, Державне бюро розслідувань.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Сьогодні, в умовах російської агресії, особливого значення набуває належним чином організована діяльність правоохоронних органів. Державне бюро розслідувань (далі – ДБР) як один із провідних правоохоронних органів здійснює боротьбу зі злочинами, що вчиняються працівниками державних установ, покликаних забезпечувати правосуддя, охорону прав і свобод громадян, конституційний лад, суверенітет і територіальну цілісність держави від збройної агресії, злочинних посягань тощо. Це засвідчує важливість діяльності ДБР для належного функціонування державної влади в Україні. У зв'язку з його функціонуванням актуалізуються проблеми правового регулювання проходження служби в цьому правоохоронному органі, а також визначення правового статусу його працівників.

Стан дослідження проблеми

Проблеми правового регулювання відносин із проходження служби у правоохоронних органах опрацьовували такі вчені, як: О. М. Бандурка, Б. О. Безкоровайний, С. М. Бортник, В. С. Венедіктов, О. В. Гоц,

О. Ю. Дрозд, В. В. Жернаков, М. І. Іншин, М. М. Клемпарський, С. С. Лукаш, К. Ю. Мельник, Н. М. Неумивайченко, Є. Ю. Подорожній, С. М. Прилипко, В. І. Прокопенко, Д. І. Сіроха, А. М. Юшко, О. М. Ярошенко та ін. Водночас існує необхідність у проведенні дослідження з метою визначення галузевої належності відносин, пов'язаних із проходженням служби працівниками ДБР. Передусім науковий інтерес викликають соціальна та правова природа служби в ДБР і ступінь впливу трудового права на відносини із проходження служби в ньому. Важливість з'ясування цього зумовлена необхідністю встановлення можливості застосування працівниками ДБР норм трудового законодавства, тобто законодавства, що покликане стояти на захисті прав працівника та забезпечує для нього суттєві переваги порівняно з роботодавцем.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є визначення галузевої належності відносин, що виникають у зв'язку із проходженням служби працівниками ДБР. Завдання дослідження: проаналізувати наукові напрацювання щодо галузевої належності відносин із проходження служби у правоохоронних органах; дослідити трудово-правовий статус різних категорій працівників ДБР; надати пропозиції з удосконалення відповідного законодавства.

Наукова новизна дослідження

Подальшого розвитку набуло розуміння служби осіб рядового і начальницького складу, а також державних службовців ДБР як форми несамотійної найманої праці спеціального характеру. Відносини, що виникають у зв'язку із проходженням такої служби, слід вважати трудовими і такими, що належать до сфери дії трудового права.

Виклад основного матеріалу

У юридичній літературі спостерігаються діаметрально протилежні підходи щодо розуміння галузі права, до якої належать відносини із проходження служби в державних та правоохоронних органах. Одна група вчених відносить зазначені правовідносини до сфери дії адміністративного права. Так, колектив авторів навчального посібника «Адміністративне право України (загальна частина)» до груп однорідних суспільних відносин, що входять до предмета адміністративного права, відносять «відносини, які формуються у процесі внутрішньої організації та діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ, організацій, що пов'язано з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування» [1, с. 38]. О. Ю. Дрозд зазначає, що «діяльність державної служби пов'язана з повсякденним рішенням управлінських завдань: збиранням, аналізом і узагальненням інформації, розробкою

проєктів альтернативних і адекватних рішень, законів, указів, контролем їх виконання, задоволенням потреб населення, що врегульовуються державою, тощо. Отже, проходження державної служби в Україні є беззаперечним складовим елементом предмета адміністративно-правового регулювання» [2, с. 106]. Р. М. Ляшук визначає предмет адміністративного права України так: «Це групи однорідних суспільних відносин регулятивного або охоронного, матеріального чи процесуального характеру, які формуються у процесі: а) адміністрування різних сфер суспільного життя; б) реалізації та захисту в адміністративному порядку суб'єктивних прав громадян і юридичних осіб; в) діяльності та внутрішньоорганізаційного управління органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та недержавних інституцій, яким можуть бути делеговані державою повноваження; г) надання адміністративних послуг; д) проходження служби в органах державної влади та місцевого самоврядування; е) застосування засобів адміністративного примусу та здійснення адміністративного судочинства» [3, с. 83]. На думку Р. С. Мельника, «інститут державної служби входить до сфери дії адміністративного права, що обумовлено наступним: право на державну службу та право на працю гарантується різними статтями Конституції України (відповідно статтями 38 та 43); Законом України “Про державну службу” (ст. 4) встановлено додаткові (поширені) порівняно з Кодексом законів про працю України вимоги до кандидатів, які претендують на посаду державного службовця; щодо осіб, які претендують на зайняття посад державної служби, можуть проводитися додаткові перевірочні заходи, спрямовані на з'ясування стану фізичного та психічного здоров'я, фінансового стану, наявності (відсутності) судимості тощо; зарахування осіб на державну службу, відповідно до статей 4, 15 Закону України “Про державну службу”, здійснюється на конкурсній основі; державно-службові відносини мають особливий суб'єктний склад. У них завжди бере участь держава; відповідно до ст. 3 Закону України “Про державну службу” державний службовець служить не комусь конкретно (партії, роботодавцю тощо), а всьому народу України; державним службовцям присвоюються спеціальні звання, категорії, ранги тощо; державним службовцям гарантується посилений правовий та соціальний захист; щодо державних службовців запроваджуються спеціальні обмеження (статті 12, 16 Закону України “Про державну службу”); державні службовці несуть підвищену юридичну відповідальність за вчинення злочинів та правопорушень; спори, пов'язані з проходженням державної служби, відносяться до категорії адміністративно-правових спорів і відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України, розглядаються адміністративними судами» [4, с. 285]. На думку П. Д. Пилипенка,

«предметом трудового права не охоплюються трудові відносини військовослужбовців Збройних Сил України, Прикордонних військ, Управління охорони вищих посадових осіб України, Служби безпеки України, внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, військ Цивільної оборони, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та податкової міліції» [5, с. 13].

Інша група вчених доводить точку зору, що відносини із проходження державної служби та служби у правоохоронних органах належать до сфери дії трудового права. К. Ю. Мельник вважає, що «відносини, які виникають між службовцями, з одного боку, і державними органами – з іншого, щодо проходження служби, є трудовими відносинами. Так, відносинам у сфері проходження служби притаманні всі загальні ознаки, характерні для трудових правовідносин. Це триваючий (безперервний) характер, особистий характер, оплатний характер, характер влади і підпорядкування або авторитарний характер, а також включення службовця в штатний розклад органу. Особливостями трудових правовідносин службовців державних органів є більший ступінь участі держави в їх регулюванні, ніж у регулюванні трудових відносин інших категорій працівників; наявність обмежень і заборон, пов'язаних із проходженням служби; існування додаткових гарантій здійснення посадових обов'язків; обмежена можливість застосування індивідуального договірного регулювання цих трудових відносин» [6, с. 313]. На думку Б. О. Безкоровайного, «державна служба є специфічним різновидом як трудової діяльності, так і трудових правовідносин. Сучасне національне законодавство свідчить про те, що Закон України “Про державну службу” є комплексним міжгалузевим нормативно-правовим актом, норми якого, що стосуються проходження державної служби, належать до трудового законодавства» [7, с. 26]. До особливостей проходження державної служби науковець відносить: «специфічний характер виконуваних функцій (реалізують державну політику стосовно суб'єктів суспільних відносин у державі); безпосередньо матеріальних цінностей не створюють, але забезпечують умови для їх виробництва; зазвичай зайняті розумовим трудом, роботодавцем виступає державний орган; одержують заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом» [7, с. 26].

Окремі вчені звертають увагу на неоднорідну правову природу відносин щодо проходження служби різними категоріями працівників окремих правоохоронних органів. Так, М. С. Юзишен пише: «Відносини у сфері проходження служби в Службі безпеки України входять у сферу дії трудового та адміністративного права залежно від категорії працівників. Працівники, які уклали трудовий договір зі

Службою безпеки України, перебувають з останньою в трудових відносинах, в основі яких лежить несамотійна, наймана праця. На них в повному обсязі поширюються норми Кодексу законів про працю України, інших загальних нормативно-правових актів, які входять у трудове законодавство, за винятком тих норм, де є наявними спеціальні норми, які встановлюють відмінності в регулюванні трудових відносин працівників, які уклали трудовий договір зі Службою безпеки України. З огляду на вказане праця цих осіб входить у сферу дії трудового права. Служба військовослужбовців строкової служби, які проходять службу в Службі безпеки України, не входить у сферу дії трудового права. Тут є відсутніми основні ознаки несамотійної, найманої праці, як добровільність та договірний характер. Натомість є імперативність та обов'язковість, тобто те, що притаманне адміністративному праву. Тому відносини з проходження служби військовослужбовцями строкової служби в Службі безпеки України належать до сфери дії адміністративного права. Співробітники-військовослужбовці, які служать за контрактом, перебувають зі Службою безпеки України у трудових правовідносинах. Таку службу слід розглядати як різновид найманої праці особливого характеру, що входить у сферу дії трудового права» [8, с. 8–9].

Для формування власної позиції щодо розуміння галузі права, яка здійснює регульовальний вплив на відносини працівників із ДБР, об'єктом яких є праця чи служба, передусім розглянемо природу цих відносин стосовно різних категорій працівників, що працюють або проходять службу в ДБР.

Стаття 14 «Працівники Державного бюро розслідувань» Закону України «Про Державне бюро розслідувань» до працівників ДБР відносить три категорії працівників: 1) осіб рядового і начальницького складу; 2) державних службовців; 3) осіб, які уклали трудовий договір (контракт) із ДБР.

Порядок проходження служби особами рядового та начальницького складу ДБР регулюється насамперед Законом України «Про Державне бюро розслідувань» і Положенням про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 743. Служба державних службовців ДБР регламентується передусім законами України «Про Державне бюро розслідувань» і «Про державну службу». Особи, які уклали трудовий договір (контракт) із ДБР, працюють на підставі Закону України «Про Державне бюро розслідувань» і загального трудового законодавства.

З огляду на зазначене відносини щодо застосування праці останньої групи працівників безумовно є трудовими та належать до сфери дії трудового права. Щодо відповідних правовідносин інших двох

груп працівників ДБР, то ситуація не є однозначною, що й зумовлює необхідність проведення відповідного дослідження.

У юридичній літературі, як зазначалося вище, існують протилежні позиції щодо галузевої належності відносин із проходження служби державними службовцями та працівниками правоохоронних органів, які мають спеціальні звання.

Слід звернути увагу, що трудове право, навіть з огляду на назву цієї галузі, регулює відносини, пов'язані із трудовою діяльністю, працею. Водночас не всі такі відносини підпадають під сферу регулювання трудового права. Як зазначає К. Ю. Мельник, «не регулюються трудовим правом, по-перше, відносини, пов'язані з працею для задоволення власних побутових потреб (праця на власній присадибній ділянці; готування їжі, пошив та в'язання одягу для себе та членів сім'ї тощо); по-друге, відносини, засновані на самостійній праці (праця підприємців-власників, що не використовують працю найманих працівників); по-третє, відносини щодо проходження строкової військової служби та альтернативної (невійськової) служби; по-четверте, відносини, пов'язані з працею осіб, що відбувають покарання; по-п'яте, відносини, пов'язані з працею на підставі цивільних договорів (договору підряду, договору про надання послуг, договору про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності тощо)» [9, с. 14–15].

У юридичній літературі переважає точка зору, що основним критерієм предмета трудового права є несамотійна, наймана праця, яка становить підґрунтя відповідних правовідносин. Так, О. М. Ярошенко пише: «Трудове право регулює відносини найманої (несамотійної) праці. Наймана праця означає те, що вона здійснюється особою, яка не є власником майна підприємства. Трудове законодавство діє там, де прямо або опосередковано присутні відносини між роботодавцем – власником майна або уповноваженим ним органом та найманою особою (особами)» [10, с. 15]. На думку П. Д. Пилипенка, «трудове право являє собою систему правових норм, що регулюють сукупність суспільних відносин з приводу використання найманої праці» [11, с. 8]. К. Ю. Мельник вказує, що трудове право регулює відносини, в основі яких лежить несамотійна, наймана праця [9, с. 15].

Вчені виокремлюють такі ознаки несамотійної, найманої праці. Так, Н. Б. Болотіна зазначає, що ознаками несамотійної, найманої праці є такі: виникнення трудових відносин на підставі угоди між працівником і роботодавцем, причому така угода у трудовому праві має спеціальну назву – трудовий договір; юридична несамотійність праці, яка здійснюється в межах підприємства, установи, організації (юридичної особи) або в окремого громадянина (фізичної особи); виконання роботи певного виду (трудова функція); здійснення праці в умовах підпорядкування трудовому розпорядку, встановленому роботодавцем; здійснення праці за рахунок коштів (капіталу) роботодавця, а не

на основі власних засобів виробництва; відсутність підприємницького ризику, оскільки праця виконується відповідно до вказівок і розпоряджень роботодавця або уповноваженого ним органу; гарантована оплата праці, що надається за виконану роботу; укладення трудового договору зазвичай на невизначений строк, а лише у виняткових випадках – на визначений строк; здійснення трудової діяльності переважно в колективі працівників (трудоному колективі); виконання визначеної норми праці протягом встановленого робочого часу; отримання винагороди за працю у встановлені строки; забезпечення роботодавцем трудових гарантій, передбачених законодавством; обов'язкова участь роботодавця у фінансуванні соціального страхування працівника [12, с. 50–51]. На думку К. Ю. Мельника, особливостями несамостійної, найманої праці є такі: по-перше, суб'єктом такої праці є юридично вільна особа, яка самостійно розпоряджається своїми здібностями до праці й керується при цьому переважно особистими інтересами; по-друге, праця застосовується на підставі трудового договору, що добровільно укладається між фізичною особою, яка пропонує свої здібності до праці за плату, і роботодавцем, зацікавленим у заміщенні наявної вакансії; по-третє, праця здійснюється на засадах підлеглості роботодавцеві та підпорядкуванні правилам внутрішнього трудового розпорядку; по-четверте, праця виконується з використанням обладнання, матеріалів та за рахунок коштів роботодавця; по-п'яте, праця не пов'язана з особистим ризиком працівника, оскільки вона здійснюється шляхом виконання вказівок і розпоряджень роботодавця, який також зобов'язаний забезпечити належні, безпечні й здорові умови праці; по-шосте, праця зазвичай відбувається в колективі працівників [9, с. 15].

Слід насамперед зазначити, що відносини із проходження служби особами рядового і начальницького складу та державними службовцями ДБР виникають на підставі контракту, що є різновидом трудового договору. Так, п. 33 Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу ДБР передбачає, що на службу до ДБР для заміщення посад рядового та начальницького складу приймаються на конкурсній основі в добровільному порядку (за контрактом) громадяни України, які відповідають кваліфікаційним вимогам для зайняття відповідних посад і здатні за своїми особистими, діловими та моральними якостями, віком, освітнім і професійним рівнем та станом здоров'я ефективно виконувати відповідні службові обов'язки¹. Стаття 31-1

¹ Про затвердження Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 743 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2020-п> (дата звернення: 05.04.2025).

«Контракт про проходження державної служби з особою, яка призначається на посаду державної служби» Закону України «Про державну службу» містить таку норму: «з особою, яка призначається на посаду державної служби, може бути укладено контракт про проходження державної служби»¹.

Громадянин України, керуючись зазвичай особистими інтересами або інтересами своєї сім'ї, на підставі вільного вибору обирає для реалізації свого права на працю службу в ДБР як особа рядового чи начальницького складу або як державний службовець.

У процесі трудової діяльності особи рядового і начальницького складу та державні службовці ДБР підпорядковуються керівнику органу, в якому вони працюють, тобто така праця є юридично несамостійною. Під час виконання трудової функції, передбаченої контрактом, особи рядового і начальницького складу та державні службовці ДБР повинні виконувати вказівки та розпорядження керівника органу, що є представником роботодавця. Крім цього, така трудова діяльність відбувається в межах певного правового режиму, який встановлюється правилами внутрішнього трудового розпорядку органу ДБР.

Державне бюро розслідувань забезпечує осіб рядового і начальницького складу та державних службовців чітко визначеним робочим місцем. Зазвичай це стіл у відповідному кабінеті в будівлі цього правоохоронного органу. Також зазначені особи забезпечуються необхідним офісним устаткуванням, транспортними засобами, вогнепальною зброєю, витратними матеріалами тощо за рахунок коштів ДБР.

Трудова діяльність осіб рядового і начальницького складу та державних службовців ДБР відбувається в колективі працівників вказаного правоохоронного органу. Такі колективи працівників об'єднані в управління, заклади, установи, відділи, служби, відділення, що зумовлено структурою ДБР.

Так, відповідно до ст. 9 «Структура і чисельність Державного бюро розслідувань» Закону України «Про Державне бюро розслідувань» систему ДБР становлять такі структурні елементи: центральний апарат, територіальні управління, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи. У складі Державного бюро розслідувань діють слідчі, оперативні підрозділи, підрозділи внутрішнього контролю та інші підрозділи².

¹ Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 05.04.2025).

² Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 05.04.2025).

Особи рядового і начальницького складу та державні службовці ДБР виконують трудову функцію протягом робочого часу в межах встановлених правил внутрішнього службового розпорядку й отримують за це у встановлені терміни оплату праці за рахунок коштів вказаного правоохоронного органу.

Пунктом 17 Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу ДБР передбачено, що для осіб рядового і начальницького складу встановлюється п'ятиденний робочий тиждень із двома вихідними днями. Несення чергової служби особами рядового та начальницького складу може здійснюватися понад установлену тривалість робочого часу. У разі змінного режиму служби встановлюється однакова тривалість денної, вечірньої та нічної зміни¹.

В Україні діють Типові правила внутрішнього службового розпорядку, затверджені наказом Національного агентства України з питань державної служби від 3 березня 2016 р. № 50, якими передбачено, що тривалість робочого часу державного службовця становить 40 годин на тиждень. У державних органах зазвичай встановлюється п'ятиденний робочий тиждень із тривалістю роботи по днях: понеділок, вівторок, середа, четвер – по 8 годин 15 хвилин, п'ятниця – 7 годин; вихідні дні – субота і неділя. Режим роботи державного органу встановлюється з урахуванням загальноприйнятого режиму роботи підприємств, установ і організацій у певній місцевості, а також специфіки та особливостей роботи у цьому державному органі².

Воєнний стан, у якому перебуває Україна, наклав відбиток на правове регулювання трудових відносин, зокрема ст. 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» від 15 березня 2022 р. № 2136-IX передбачено, що нормальна тривалість робочого часу у період дії воєнного стану може бути збільшена до 60 годин на тиждень для працівників, зайнятих на об'єктах критичної інфраструктури (в оборонній сфері, сфері забезпечення життєдіяльності населення тощо). П'ятиденний або шестиденний робочий тиждень встановлюється роботодавцем. Час початку і закінчення щоденної

¹ Про затвердження Положення про проходження служби особами рядового та начальницького складу Державного бюро розслідувань : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 743 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2020-п> (дата звернення: 05.04.2025).

² Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку : наказ Нац. агентства України з питань держ. служби від 03.03.2016 № 50 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16> (дата звернення: 05.04.2025).

роботи (зміни) визначається роботодавцем. Тривалість щотижневого безперервного відпочинку може бути скорочена до 24 годин¹.

Оплата праці осіб рядового і начальницького складу та державних службовців ДБР здійснюється насамперед відповідно до Закону України «Про Державне бюро розслідувань». Зокрема, ст. 20 Закону передбачає, що на осіб рядового і начальницького складу ДБР поширюються умови грошового забезпечення, передбачені для працівників Національної поліції, з урахуванням особливостей, визначених цим Законом. Умови оплати праці працівників ДБР, які є державними службовцями, визначаються законодавством про державну службу з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом. Заробітна плата працівників ДБР складається з: 1) посадового окладу; 2) доплати за вислугу років; 3) доплати за роботу, яка передбачає доступ до державної таємниці; 4) доплати за спеціальне звання або ранг державного службовця; 5) доплати за науковий ступінь. Розмір премії не може перевищувати 30 % посадового окладу працівника ДБР².

Таким чином, проведене дослідження свідчить про те, що для служби осіб рядового і начальницького складу та державних службовців ДБР характерні всі основні ознаки несамотійної найманої праці, які визначають у юридичній літературі. Отже, службу осіб рядового і начальницького складу та державних службовців ДБР слід вважати різновидом несамотійної найманої праці спеціального характеру, а відносини із проходження такої служби – трудовими відносинами, які входять до сфери дії трудового права.

Висновки

Вивчення норм Закону України «Про Державне бюро розслідувань», які визначають правовий статус осіб, що працюють або проходять службу в цьому правоохоронному органі, засвідчило певну безсистемність і неповноту викладу нормативного матеріалу. Отже, пропонуємо Закон України «Про Державне бюро розслідувань» доповнити двома статтями з такими назвами: «Особливості правового регулювання трудових відносин державних службовців Державного бюро розслідувань» та «Особливості правового регулювання трудових відносин працівників, які уклали трудовий договір (контракт) із Державним бюро розслідувань». У зазначених статтях необхідно передбачити особливості здійснення трудової діяльності цих категорій

¹ Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 № 2136-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20> (дата звернення: 05.04.2025).

² Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19> (дата звернення: 05.04.2025).

працівників, а також включити відсильні норми до законодавства про державну службу та трудового законодавства щодо питань служби або праці, які можуть регулюватися в загальному порядку.

Список бібліографічних посилань: **1.** Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов та ін. Вид. 2-ге, допов. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с. **2.** Дрозд О. Ю. Проходження державної служби в Україні як складова предмета адміністративно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 10. С. 102–106. **3.** Ляшук Р. М. Поняття предмета адміністративного права України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 4. С. 81–83. **4.** Мельник Р. С. Яке місце повинен зайняти інститут державної служби у системі українського права? // Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 листоп. 2011 р.) / за заг. ред. К. Ю. Мельника. Харків : Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2011. С. 283–286. **5.** Трудове право України : навч. посіб. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, В. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. Київ : Ін Юре, 2003. 536 с. **6.** Мельник К. Ю. До проблеми сфери дії трудового права. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. 2. С. 308–315. **7.** Безкоровайний Б. О. Динаміка трудових правовідносин державних службовців : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2013. 182 с. **8.** Юзишен М. С. Правове регулювання кар'єрного росту працівників Служби безпеки України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2024. 20 с. **9.** Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник. Харків : Діса плюс, 2014. 472 с. **10.** Трудове право : підручник / О. М. Ярошенко, С. М. Прилишко, А. М. Слюсар та ін. ; за заг. ред. О. М. Ярошенка. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 544 с. **11.** Трудове право України. Академічний курс : підручник / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, В. Я. Козак та ін. ; за ред. П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Ін Юре, 2006. 544 с. **12.** Болотіна Н. Б. Трудове право України : підручник. 2-ге вид., стер. Київ : Вікар, 2004. 725 с.

Надійшла до редколегії 09.04.2025

Прийнята до опублікування 17.05.2025

Zherebtsov D. Ye. Legal Classification of Employment Relations of State Bureau of Investigation Personnel

The sectoral affiliation of employment relations concerning personnel of the State Bureau of Investigation (SBI) is examined. The scholarly contributions regarding the classification of service relations within law enforcement agencies are analyzed. Particular attention is given to the labor law status of various categories of SBI employees.

It is noted that Ukrainian national legislation classifies SBI personnel into three groups: members of the rank-and-file and commanding staff; civil servants; and individuals who have

signed employment contracts (agreements) with the SBI. It is indicated that the labor relations involving the latter group fall within the scope of labor law. Specifically, individuals who have signed an employment contract with the SBI work under the Law of Ukraine “On the State Bureau of Investigation” and the general labor legislation.

It is demonstrated that the service of members of the rank-and-file and commanding staff, as well as civil servants, possesses all the fundamental characteristics of dependent, hired labor as defined in legal literature. Therefore, it is proposed that their service be considered a type of dependent, hired labor of a special nature, and the relations arising from such service be recognized as labor relations governed by labor law.

It is proposed to amend the Law of Ukraine “On the State Bureau of Investigation” by adding two articles: “Peculiarities of Legal Regulation of Labor Relations of Civil Servants of the State Bureau of Investigation” and “Peculiarities of Legal Regulation of Labor Relations of Employees Who Have Entered into Employment Contracts with the State Bureau of Investigation”. These articles should outline the specifics of labor activity for these categories of employees and include reference provisions to civil service and labor legislation for those aspects of service/work that may be regulated under the general procedure.

Keywords: employee, labor relations, law enforcement agencies, law enforcement function, service, labor, employment activity, State Bureau of Investigation.

